

O čo ide Ministerstvu životného prostredia?

Okliešťovanie práva na informácie pod rúškom eurolegislatívy

Ministerstvo životného prostredia SR (MŽP) pripravilo zákon o zhromažďovaní, uchovávaní a poskytovaní informácií o životnom prostredí. Zákon má upravovať nielen poskytovanie informácií o stave životného prostredia, ale aj o činnostiach a rozhodnutiach, ktoré sa môžu životného prostredia týkať - t.j. napríklad o povoľovaní stavieb, prevádzok, územných plánov a ďalších dôležitých aktivitách. Návrh zákona sa však okamžite po jeho zverejnení stretol s prudkým odporom mimovládnych organizácií a zásadný nesúhlas s jeho znením vyjadrili i viaceré ministerstvá a štátne orgány. Namietajú, že návrh zákona neprípustne oslabuje právo na informácie a predstavuje takisto zbytočné zaťaženie úradov. MŽP považuje tieto reakcie za neopodstatnené a tvrdí, že návrh zákona právo na informácie neoslabuje, naopak, je krokom k európskej legislatíve.

Keďže proti sebe stoja dve protichodné tvrdenia, je potrebné sa pozrieť, ako to naozaj je s deklarovaným „neoslabovaním“ práva na informácie a s približovaním sa k eurolegislatíve.

Po prečítaní návrhu zákona je zjavné, že zákon až trojnásobne predlžuje lehoty na vybavenie žiadosti o informácie. Ak pracovník úradu žiadosť o informácie posúdi ako „zložitú“, občan sa môže dočkať odpovede až na 60 deň. Podľa návrhu zákona bude môcť úrad žiadosť o informácie zamietnuť, ak posúdi, že žiadosť je „zjavne nerozumná“, predstavuje „zjavné zneužitie práva“ alebo zverejnenie informácie by sa „mohlo negatívne dotknúť verejného poriadku alebo verejnej bezpečnosti“. Takéto pojmy však nie sú nikde definované a ich výklad bude závisieť výlučne od subjektívneho posúdenia jednotlivých pracovníkov úradov.

To sú však len niektoré príklady, problematických miest je oveľa viac. Ide aj o to, že namiesto súčasného jedného zákona o informáciách by existovali až dva zákony, čo bude znamenať nielen zbytočne veľké zaťaženie úradov, ale aj množstvo komplikácií a nejasností pre občanov.

Už z uvedených faktov je zrejmé, že ide o oslabenie práva na informácie, a to dosť výrazné.

Je zarážajúce, že pracovníci ministerstva si pri písaní návrhu zákona „neuvedomili“, aké následky môžu priniesť takéto ustanovenia. Zákon v takomto znení vytvára obrovský priestor pre svojvôľu a umožní mnohým úradom odmietnuť doslova každú žiadosť o informáciu.

Ako sme uviedli vyššie, zákon sa má týkať aj veľmi dôležitých informácií o povoľovaní stavieb - územnom a stavebnom konaní, územných plánov, povoľovaní priemyselných prevádzok a veľkých investičných činností a výstavby. Je nepochopiteľné a nezodpovedné, že MŽP chce obmedziť právo na tieto dôležité informácie v situácii, keď kompetencie prechádzajú na obce a neustále sa volá po väčšej transparentnosti samospráv.

Zostáva teda ešte preskúmať, či európska legislatíva naozaj od Slovenska požaduje takéto obmedzenie práva na informácie.

MŽP sa pri obhajovaní návrhu zákona odvoláva na tzv. Aarhuský dohovor a smernicu EÚ, ktoré sa týkajú práva na informácie o životnom prostredí. Čo teda tieto dokumenty hovoria? Samotný

dohovor vrátane smernice EÚ hneď v úvodných ustanoveniach hovorí, že „nepožaduje zrušenie existujúcich práv na prístup k informáciám“. V dokumentoch sa výslovne uvádza, že ich ustanovenia umožňujú jednotlivým štátom mať širší prístup k informáciám. Cieľom dohovoru i smernice EÚ je len ustanovenie minimálnej úrovne práva na informácie o životnom prostredí. V žiadnom prípade nepožadujú, aby Slovenská republika obmedzila existujúce právo na informácie.

Právo na informácie je v každom štáte dôležitým preventívnym nástrojom a jeho úroveň musí byť tým vyššia, čím vyššia je potreba transparentnosti a odstránenia korupcie. Na Slovensku je táto potreba nepochybne veľká, čo deklarovala aj vláda vo svojom programovom vyhlásení. Je zarážajúce, že MŽP si to dobre neuvedomuje.

MŽP používa formuláciu „približovanie sa k európskej legislatíve“ ako magický pojem, pod ktorého zahmlenosť sa schová všetko. Pod dymovou clonou eurolegislatívy ministerstvo pripravuje oklieštenie existujúceho práva na informácie o životnom prostredí na minimálnu úroveň.

Peter Wilfling

autor je členom organizácie Občan a demokracia